

Overheid moet risico's voor boeren verminderen

Door klimaatverandering, liberalisering van het landbouwbeleid en een toenemende kans op epidemieën, krijgen boeren met steeds meer risico's te maken. Is het een taak van de overheid om die risico's te verminderen? Door bijvoorbeeld mee te betalen aan verzekeringen? Of door een minimumprijs te garanderen?

>> Kees Maas, directeur Dienstencentrum Agrarische Markt en akkerbouwer

'Wij begeleiden dagelijks mensen in risico-management. Ik onderscheid vijf risico's: oogstrisico's als gevolg van extreme weersomstandigheden; prijsrisico's, in de zin van fluctuaties; financieringsrisico's vanwege de toename in vreemd vermogen, persoonlijke risico's zoals arbeidsongeschiktheid en politieke risico's. Ik denk dat de overheid zich zo min mogelijk moet bemoeien met de risico's en zoveel mogelijk moet overlaten aan de markt. Dat kan hard zijn, maar lost uiteindelijk wel alle problemen op. Je ziet dat nu met de voedselschaarste en oplopende prijzen. Dat prikkelt om weer te gaan investeren in landbouw.

Wel heeft de overheid een rol om boeren te leren omgaan met risico's. In het verleden zijn boeren zo gepamperd door de overheid, dat ze niet geleerd hebben om te gaan met prijsfluctuaties. Boeren doen

alleen aan kostenmanagement, niet aan inkomstenmanagement. Daarom moet de overheid geld steken in voorlichting en onderzoek naar nieuwe methoden waarmee boeren hun risico's zelf kunnen afdekken, via verzekeringen of constructies op de termijnmarkt.'

>> Hanny van Beek, voorzitter Nederlandse Akkerbouw Vakbond

'Ja, de overheid heeft zeker een taak om de risico's voor boeren te verminderen. Zoals bij weerscalamiteiten, als het veel te droog of veel te nat is waardoor hele oogsten mislukken. Dat zijn risico's die een ondernemer niet zelf kan dragen. Wij werken dan ook aan een weersverzekering waarbij het bedrijfsleven een deel betaalt en de overheid een deel van de premie subsidieert. Daarnaast is het voor een boer lastig om om te gaan met hele grote prijsfluctuaties. Als hij acht jaar ver onder de kostprijs produceert, houdt hij het niet vol. Europees

gezien wil je wel dat er voldoende geproduceerd wordt. Daarom moet er beleid zijn dat de voedselzekerheid garandeert en dat ervoor zorgt dat boeren kunnen blijven boeren. Dat betekent dat de overheid een minimumprijs moet garanderen voor graan dat op Europees niveau kostendekkend is. De andere producten bewegen dan vanzelf met die prijs mee.'

>> Harm Schelhaas, oud-voorzitter Productschap Zuivel

'Ik ben het eens met die stelling. De maatschappij ontwikkelt zich naar grotere eenheden. Grote multinationals maar ook 'gewone' ondernemingen hebben marktmacht en kunnen hun productie precies afstemmen op de markt. Bij vraagveranderingen kunnen zij de productie op korte termijn verkleinen of vergroten, zonder de verkoopprijzen te moeten verlagen of verhogen. In de landbouw lukt dat niet, vanwege de duur van de natuurlijke groeiprocessen en de aanwezigheid van vele

miljoenen, onafhankelijk van elkaar producerende gezinsbedrijven. Aanpassen aan de markt gaat langzaam, met als gevolg grote prijsfluctuaties. Deze zijn ongunstig voor de verdere ontwikkeling van de landbouw, vooral in ontwikkelingslanden. Daarom heeft de overheid hier een taak. Zij is verantwoordelijk voor het goed functioneren van die voedselmarkt. Een evenwichtige prijsvorming bevordert bovendien de sociale cohesie en stabiliteit in een land en een duurzame productie. Voedsel is een eerste levensbehoefte waarbij geen risico genomen mag worden. Een andere factor is dat door de snelle globalisering en klimaatverandering, de risico's van vee- en plantenziekten stijgen, waarvan de kosten niet kunnen worden doorberekend in de eindprijzen. Ook hier heeft de overheid een rol. Dat betekent dat interventieregelingen gehandhaafd moeten blijven. Wat zij precies moet doen, laat ik in het midden.'

>> Bernard Koeckhoven, directeur Interpolis Agro

'De primaire verantwoordelijkheid ligt bij de ondernemer zelf om het risicomanagement op zijn bedrijf te organiseren. De overheid heeft daarin als taak de risico's inzichtelijk te maken en bij te dragen aan het zoeken

naar oplossingen. Ook moet ze zorgen voor goede randvoorwaarden. Die moeten bijvoorbeeld in de EU gelijkwaardig zijn. De verschillen zijn nu namelijk wel erg groot. Sommige landen subsidiëren de premies voor weegerelateerde verzekeringen tot wel tachtig procent, terwijl Nederland bijna niets bijdraagt. Maar brede weerverzekeringen, zoals voor extreme wateroverlast, zijn niet op te brengen zonder overheidssteun. Daar zou de rijks- of EU-overheid financieel garant moeten staan. Tegelijk hebben ook andere (semi)overheden een rol, zoals waterschappen, om de waterhuishouding goed op orde te hebben. Bij aansprakelijkheid in de voedselketen gaat het er bijvoorbeeld om dat de overheid ervoor zorgt dat afspraken in de keten goed, duidelijk en afdwingbaar zijn. Andere risico's, denk aan bedrijfsrisico's, prijsfluctuaties en ziekten en plagen, horen in eerste instantie bij de ondernemer of de sector thuis.'

>> Anton Stokman, melkveehouder

'Normale risico's horen bij het bedrijf en voor bepaalde dingen kun je je verzekeren. De overheid moet alleen in heel extreme en specifieke omstandigheden de risico's verminderen, bijvoorbeeld bij extreme veeziekten of bij overstromingen.

Risico's door vergaande en specifiek Nederlandse maatschappelijke wensen die niet door te rekenen zijn aan de markt, hoort de overheid ook op zich te nemen.'

>> Krijn Poppe, onderzoeker Wageningen UR

'Het lijkt me de taak van boeren om risico's te nemen en te verminderen. Het is niet de taak van de overheid om dit op zich te nemen. Boeren hebben vaak een behoorlijke leencapaciteit, zodat ze extra kunnen lenen als het onverwachts tegenzit. Verder kunnen ze bij risico's poolen of een termijnmarkt gebruiken. Adviseurs helpen boeren daar graag mee. Als oogsten tegenzitten, valt trouwens de prijs vaak mee.

Buitenlandse ervaring leert dat inkomensverzekeringen alleen werken als de overheid er geld bijlegt. Met andere woorden: als er staatssteun wordt gegeven. Het enige argument voor zo'n steun is dat het misschien minder handelsverstoring is dan het huidige beleid. Maar zolang we een inkomensverzekering voor de strandtenthouders op Scheveningen niet nodig vinden, zie ik ook geen argumenten om dat voor boeren wel nodig te vinden.'

